

Лишенко Маргарита Олександрівна
к.е.н., доц. кафедри статистики, АГД та маркетингу
Сумський національний аграрний університет
м. Суми

ЦІНА ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗЕРНА

Зернове господарство України є стратегічною і найбільш ефективною галуззю народного господарства. Адже ринок зерна – це основа стабільності продовольчого ринку, джерело не тільки виробництва хлібобулочних виробів, але й кормова база для виробництва тваринницької продукції, а також сировини для переробної промисловості. Важливим показником ефективного зерновиробництва є забезпечення продовольчої безпеки. Слід зазначити, що у 2013 р. отримано рекордний за роки незалежності врожай зернових і зернобобових культур переважно за рахунок підвищення їхньої врожайності до середньосвітового рівня. Такий урожай зернових культур зумовлено, в першу чергу, значним зростанням виробництва зернової кукурудзи, питома вага якої досягла 40 % у загальному валовому зборі зерна. Зерна продовольчих культур зібрано 42 % загального обсягу, що на 34 % більше, ніж у 2010 р. Як наслідок, рівень самозабезпеченості України зерном у 2013 році збільшився.

На сучасному етапі для Сумської області поряд із питанням стабільного виробництва зерна, одержання високої урожайності, актуальною проблемою є питання ефективного розподілу та реалізації продукції. Ціноутворення в сільському господарстві є складною проблемою, що зумовлене особливостями галузі щодо періоду виробництва, середовища відтворення благ і ресурсів, задіяних у даному процесі. Наявність обґрунтованої системи ціноутворення є умовою продовольчої безпеки, адже ціновий механізм є головним у регулюванні відносин між виробниками, заготівельниками, переробними підприємствами, торгівлею і державою, а також служить стабілізуючим чинником розвитку сільськогосподарського виробництва. Через диспаритет цін та міжгалузеві диспропорції аграрний сектор України функціонує у несприятливих цінових умовах. На сучасному етапі аграрного розвитку

необхідно вирішувати широкий спектр проблем шляхом побудови ефективної системи ціноутворення. Однією з проблем нестабільності доходів виробників є цінова кон'юнктура на ринку сільськогосподарської продукції, яка в свою чергу характеризується різнонаправленою зміною ціни реалізації. Об'єктивна ціна має відшкодувати виробнику еквівалент затрат авансового у виробництво капіталу, тобто вартість суспільно-необхідної праці для продукування визначеного блага. Оцінка динаміки цін на продукцію основних видів зернових та зернобобових культур, вироблених в Україні так і в світі, дає підстави стверджувати, що має місце факт постійної нестабільності цін. Окрім цього існують значні сезонні цінові коливання. Вони обумовлені незбалансованістю попиту та пропозиції на ринку зерна: 90% зерна реалізується в липні – грудні і тільки 10% в січні-червні. При відносно рівномірному розподілі попиту в часі концентрація пропозиції в другому півріччі призводить до значного падіння цін в цей період. Отже, фінансові результати сільськогосподарських підприємств, на пряму залежать від ціни реалізації. Ціни і фінансові результати функціонально пов'язані, адже ціна фактично визначає економічний інтерес виробляти зерно, а також платоспроможність і кредитоспроможність підприємства в короткостроковому періоді. Дослідження впливу ціни на фінансові результати від реалізації зерна є важливим аспектом оцінки змін доходності і прибутковості виробництва залежно від ринкової кон'юнктури.

Щодо 2013 року, то ситуація змінилася: за рахунок нарощування пропозиції зерна на ринку до 3588,1 тис. тонн і збільшення його порівняно з минулим роком на 44,1%, спостерігається зменшення ціни реалізації зернових на 20,4% або на 299,2 грн/т. Тоді як в 2014 році спостерігається зовсім інша ситуація. В середньому ціна реалізації в Сумській області за 2014 року має тенденцію до збільшення. В січні - 1034,1 грн /т, тоді як в серпні – 1645 грн / т, що пояснюється економічною та політичною кризою в державі. Тому в період, коли відбувається ріст ціни найвигідніше реалізовувати зерно, але проблема заключається в його зберіганні до цього періоду. Існує дві проблеми з цього питання: 1-ша – це те, що в Україні не вистачає потужностей зі

зберігання збіжжя. За останніми даними, в Україні на сьогодні працює понад 650 сертифікованих зерноскладів місткістю близько 31-32 млн. тонн. 2-га проблема - це вартість зберігання на елеваторах. Вона досить висока для товаровиробника. Звичайно, вигідніше зберігати зерно до найкращих часів, але для цього необхідно мати власні зерносклади, де вартість зберігання буде майже в 2 рази дешевше ніж на елеваторах. В 2014 році цінова ситуація на зерновому ринку України . повністю відрізняється від тенденцій і показників минулих років і має тенденцію до стійкого збільшення з лютого по серпень місяць, навіть при умові, що обсяги реалізації за липень-серпень найвищі за 2014 рік . Таким чином, в Україні спостерігається нарощення обсягів реалізації, що на пряму впливає на ціну реалізації зернових. З одного боку нарощування обсягу ринку є позитивним , але з іншого - нарощення виробництва зерна може призвести до серйозних проблем для учасників ринку.

Адже уже сьогодні учасники зернового ринку зіштовхуються з низкою проблем: в Україні не вистачає потужностей зі зберігання збіжжя. Тобто навіть при врожаї зерна у 58 млн. тонн та олійних культур на рівні 13 млн. тонн (разом більше 71 млн. тонн) відчувається суттєвий дефіцит складських ємностей; українські порти можуть в місяць перевалювати на експорт до 2,8-3,0 млн. тонн зерна (окрім зимового періоду). Тому зі збільшенням виробництва необхідно нарощувати логістичні потужності. Проблемним питанням залишається транспортна система, адже на сьогодні в Україні налічується близько 10,8 тис. вагонів зерновозів, з яких 1,5-1,7 тис. знаходяться в оренді в країнах СНД та близько 1,5-1,6 тис. – на планових ремонтах. Як правило зростання врожаю зерна призводить до зниження цін, і поточний сезон не став виключенням. В останні 10 років, коли врожай в Україні знижувався, спостерігалось збільшення рентабельності. Винятком були лише періоди, коли світовий баланс зерна ускладнювався, світові перехідні запаси зерна зменшувалися, і спостерігався високий попит на українське зерно. В поточному році майже усі великі країни-експортери зерна очікують високі врожаї, тому вітчизняним компаніям доведеться витримувати жорстку конкуренцію за ринки збуту.

Література

1. Сільське господарство України : Стат. щоріч. за 2013 рік / за заг. кер. Ю. М. Остапчука ; Держкомстат України. – К., 2014. – 386 с
2. Красноруцький О.О. Цінова ситуація на внутрішньому зерновому ринку та результативність діяльності виробників продовольчого зерна // Вісник ЛНАУ. Сер. «Економіка АПК». – Вип.14., 2008. – С.323-332